

Informacja
o stanie zabezpieczenia przeciwpowodziowego
powiatu bielskiego.

Wstęp

Jedną z najbardziej groźnych i niszczycielskich w skutkach klęsk żywiołowych jest powódź. Wpływ na występowanie powodzi ma istniejący układ rzek oraz pojawiająca się w poszczególnych okresach roku niekorzystna sytuacja hydrologiczno-meteorologiczna. Dotychczasowy pogląd, że powodzie występują na ogół tylko dwa razy w roku, czyli na wiosnę, gdy topnieje śnieg oraz latem, kiedy obfite opady deszczu powodują wezbranie rzek, przy zmieniających się warunkach klimatycznych nie sprawdza się. Dlatego problem zagrożenia powodziowego jest stale aktualnym problemem.

I. Zagrożenie powodziowe i charakterystyka zlewni wodnych powiatu bielskiego.

Typowo górzyste ukształtowanie terenu powiatu od strony południowej wymusza hydrologicznie tworzenie zlewni wód z rzek i potoków części Beskidu Śląskiego w dolnych partiach u podnóża masywu górskiego.

Dodatkowo na terenie powiatu zlokalizowany jest zbiornik wodny o poj. 130 mln m³ wraz z zaporą w Czańcu jako ostatni człon „Kaskady” wodnej na rzece Sole.

Na charakter przepływu wody w zlewniach decydujący wpływ ma wielkość i długotrwałość opadów atmosferycznych oraz istnienie od strony południowej szerokiego pasma masywu górskiego. Wody opadowe w warunkach górskich powodują wzrost poziomu i szybkość przepływu w okresie wzmożonych opadów deszczu. Ukształtowanie terenu powiatu sprawia, iż przemieszczanie wody w ciekach wodnych następuje z południa na północ z zasadniczym ujściem do rzeki Wisły w północnej części powiatu. Szybki wzrost poziomu wód i szybkości przepływu wód w rzekach i potokach wskutek wzmożonych opadów powodowany jest także ograniczoną ilością stopni wodnych w górnych partiach przepływu. Stan taki powoduje, iż w bardzo krótkim czasie olbrzymie ilości wody z terenów górskich przemieszczane są na tereny bardziej nizinne położone w północnych obszarach powiatu. Tam właśnie szybkość przepływu rzek

i potoków zdecydowanie zmniejsza się, powodując wypieranie wody z koryt na tereny przyległe.

Zagrożenie powodziowe górnych odcinków rzek i potoków – powoduje szereg działań niszczących typu erozja brzegów i koryt rzek, zrywanie kładek, dróg, mostów, drzew itp. Zagrożenie powodziowe dolnych odcinków rzek i potoków – powoduje piętrzenie wód, powstawanie miejscowych rozlewisk na długości cieków wodnych i zalewanie obszarów terenu wraz z zamieszkałą ludnością oraz jej mieniem.

Szczególnym elementem zagrożenia powodziowego północno – wschodniej części powiatu jest rzeka Soła gromadząca wody opadowe większości zboczy Beskidu Żywieckiego z głównym ujściem do Jeziora Żywieckiego. Poza granicami powiatu w górnym biegu Soły zlokalizowane są dwie zapory wodne w Tresnej i Porąbce tworzące wspólnie z zaporą w Czańcu tzw. „Kaskadę” wodną przygotowaną do przyjęcia łącznie około 130 mln m³ wody. W skład „Kaskady” włączony jest zbiornik wodny Elektrowni Szczytowo – Pompowej „Żar”, który ma pojemność 2 mln m³.

W przypadku długotrwałych i intensywnych opadów deszczu oraz gwałtownych roztopów może dojść do sytuacji, że pomimo stosowanych cykli spustów na zaporach, dopływ ogólnej ilości wody będzie większy od odpływu, co może skutkować zalaniem terenów gmin Porąbka i Wilamowice.

Na północnym zachodzie powiatu zlokalizowany jest zbiornik wodny Goczałkowice gromadzący wody górnej Wisły i jej dorzecza. W warunkach intensywnych opadów deszczu i dużym spuszczeniu wody, podniesienie poziomu wód Wisły może spowodować zjawisko cofki na otaczającym terenie i zalanie obszarów do niej przyległych.

W ocenie zagrożenia powodziowego powiatu bielskiego należy uwzględnić także warunki powodziowe występujące na terenie Bielska – Białej, którego zasadnicze zlewnie stanowią rzeki Biała i Wapienica wraz ze zbiornikiem wodnym Wielka Łąka o pojemności 1,1 mln m³.

II. Potencjalne zagrożenia powodziowe dla zamieszkałych i użytkowanych terenów.

Na terenie powiatu bielskiego występuje zagrożenie powodziowe dla mieszkańców następujących terenów w gminach:

- *Czechowice-Dziedzice*: podtopienia w rejonie dzielnicy Podkępie w Czechowicach-Dziedzicach i dzielnicy Burzej w Ligocie oraz najbardziej nizinnych terenów miejscowości Ligota i Zabrzeg głównie wzdłuż rzek Łownica, Wapienica i Biała;
- *Jasienica*: wzdłuż rzeki Łownica zagrożony jest obszar sołectwa Łownica, leżący na lewym brzegu oraz tereny wzdłuż rzeki Wapienicy, potoku Szerokiego, Jasienickiego, Międzyrzeckiego oraz Starobielskiego;
- *Kozy*: podtopienia w rejonie ujścia potoków Pisarzówki, Czerwonki, Leśniówki i Kozówki;
- *Wilamowice*: w przypadku katastrofalnych zatopień na rzece Sole (tj. Tresna, Porąbka, Czaniec) podtopienia mogą wystąpić wzdłuż rzeki Soły – Sołectwo Heczmarowice, wzdłuż rzeki Wisły – Sołectwo Dankowice – Kaniówek;
- *Porąbka*: w przypadku katastrofalnych zatopień, podczas awarii kaskady zapór na rzece Sole (tj. Tresna, Porąbka, Czaniec) prognozuje się do ewakuacji mieszkańców z sołectw Kobiernice, Czaniec oraz Porąbka. W przypadku podtopień – okolice Łęgu tj. Czaniec – Bukowiec;
- *Szczyrk*: podtopienia w rejonie Szczyrk Zapora – stacja uzdatniania wody, Szczyrk Salmopol i Biła – przybrzeżne tereny rzeki Żylicy i Potoku Biłka;
- *Wilkowice*: podtopienia w rejonie górnej części rzeki Biała oraz tereny dolnych części potoków Wilkówka i Mesznianka;
- *Buczkowice*: lokalne podtopienia w sołectwie Rybarzowice wzdłuż dolnej części rzeki Żylicy oraz w sąsiedztwie potoku Bruśnik;
- *Bestwina*: podtopienia przy długotrwałych opadach deszczu w sołectwie Kaniów wzdłuż rzeki Wisły;
- *Jaworze*: lokalne podtopienia w rejonie potoków Szerokiego i Wysokiego.

Uszkodzenie znajdującego się poza terenem powiatu zbiornika wodnego w Goczałkowicach może spowodować katastrofalne zatopienia wzdłuż rzeki Wisły na terenach gmin: Czechowice-Dziedzice, Bestwina i Wilamowice.

Mapa najczęściej występujących powodziowych terenów zalewowych stanowi załącznik do Planu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Bielskiego.

III. Ważne zagrożone skutkami powodzi obiekty w infrastrukturze powiatu bielskiego.

1. Zapora zbiornika wodnego Porąbka na rzece Sole:

- skutki : zalanie ok. 1730 tyś. mieszkańców.
- 2. Zapora zbiornika wodnego w Czańcu na rzece Sole:
 - skutki : zalanie ok. 320 ha, ok. 800 budynków i 3 350 tyś. mieszkańców.
- 3. Most drogowy na rzece Soła w Kobiernicach na drodze krajowej Bielsko - Kraków:
 - skutki : przerwanie głównej komunikacji drogowej z terenu powiatu w kierunku Krakowa.
- 4. Most drogowy na rzece Wiśle w Czechowicach-Dziedzicach na drodze krajowej szybkiego ruchu Bielsko - Katowice:
 - skutki: przerwanie głównej komunikacji drogowej z terenu powiatu w kierunku Katowic.
- 5. Most kolejowy na rzece Wiśle w Czechowicach-Dziedzicach na trasie Bielsko-Biała - Katowice:
 - skutki: przerwanie komunikacji kolejowej w relacji Bielsko-Biała - Katowice.
- 6. Most kolejowy na rzece Hłownicy w Czechowicach-Dziedzicach na trasie Zebrzydowice - Czechowice-Dziedzice:
 - skutki: przerwanie komunikacji kolejowej w relacji Zebrzydowice - Czechowice-Dziedzice.
- 7. Most kolejowy na rzece Białej w Czechowicach-Dziedzicach na trasie Czechowice-Dziedzice - Oświęcim:
 - skutki: przerwanie komunikacji kolejowej relacji Czechowice-Dziedzice - Oświęcim.
- 8. Most kolejowy na rzece Wiśle w Dankowicach na trasie Czechowice-Dziedzice - Oświęcim:
 - skutki: przerwanie komunikacji kolejowej relacji Czechowice-Dziedzice - Oświęcim.
- 9. Prawy wał rzeki Wisły w Kaniowie (gmina Bestwina) na odcinku w km 2 + 080 - 2 + 480 obniżona korona wału nad wodę miarodajną o 1,0 m na wskutek eksploatacji górniczej, co powoduje iż występuje potencjalne zagrożenie powodziowe dla sołectwa Kaniów oraz części miasta Czechowice-Dziedzice.

IV. Zadania samorządu powiatowego w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

Samorząd powiatowy w ramach realizacji ustawowych zadań publicznych o charakterze ponadgminnym wykonuje działalność na rzecz ochrony przeciwpowodziowej na terenie powiatu w zakresie:

- wydawania pozwoleń wodno-prawnych dotyczących warunków korzystania z wód,
- sprawowania zwierzchnictwa w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży w tym kierowanie wspólnymi działaniami jednostek w sytuacjach zagrożenia powodziowego i powodzi,
- informowanie o zagrożeniach powodziowych i planach działań ochronnych,
- tworzenia bazy danych oraz współpracy z zainteresowanymi jednostkami.

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu jest starosta, jako przewodniczący zarządu powiatu. Do zadań Starosty w sprawach zarządzania kryzysowego, a w tym ochrony przeciwpowodziowej należy kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu oraz realizacja zadań z zakresu planowania cywilnego.

Organem pomocniczym Starosty Bielskiego w rozwiązywaniu problemów w zakresie zagrożenia powodziowego jest Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego. W skład Zespołu, którego pracami kieruje starosta, wchodzi wyznaczeni pracownicy Starostwa Powiatowego, kierownicy powiatowych jednostek organizacyjnych oraz szefowie powiatowych służb, inspekcji i straży. Ponadto na poziomie powiatu działa ustawowo powołane Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, które całodobowo jest odpowiedzialne między innymi za zapewnienie przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Zadania PCZK w godzinach urzędowania wykonują pracownicy Wydziału Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej, a po ich godzinach pracy i w dni wolne – Stanowisko Kierowania Komendy Miejskiej PSP w Bielsku-Białej na podstawie zawartego obopólnego porozumienia.

Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego współdziała z gminami i różnymi zainteresowanymi jednostkami, podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne oraz dokumentuje podejmowane przez siebie działania. Przekazuje także komunikaty i ostrzeżenia o zagrożeniach do wszystkich podmiotów powiatowego Systemu Wczesnego Ostrzegania wykorzystując posiadaną łączność telefoniczną, e-mailową, oraz radiową.

Na terenie wszystkich gmin powiatu działają odpowiednio gminne zespoły zarządzania kryzysowego oraz mogą być powołane gminne centra zarządzania kryzysowego.

V. Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego powiatu bielskiego.

Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego jest opracowaniem pomocniczym i zapewniającym optymalne możliwości wykorzystania dostępnych sił i środków w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie stanów nadzwyczajnych w zakresie zapobiegania różnym zagrożeniom, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli, reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz odtwarzania infrastruktury i przywracania jej pierwotnego charakteru. Plan zarządzania kryzysowego określa struktury i zasady organizacji instytucji i zespołów odpowiedzialnych za funkcjonowanie organów administracji publicznej w powiecie bielskim oraz realizację zadań mających na celu złagodzenie prognozowanych skutków zdarzeń, a także przywracanie i odtwarzanie warunków bytowych po zdarzeniach. Formułuje zadania i zakresy odpowiedzialności osób funkcyjnych podczas działań związanych z przeciwdziałaniem i likwidacją skutków zdarzeń powodujących sytuacje kryzysowe z uwzględnieniem standardowych faz zarządzania kryzysowego tzn. zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy. Ponadto plan określa udział w sytuacjach kryzysowych wielu podmiotów, które na co dzień realizują swoje zadania na rzecz szeroko rozumianej ochron ludności.

Integralnym składnikiem powiatowego planu zarządzania kryzysowego jest plan operacyjny ochrony przed powodzią. Stanowi on jedno z podstawowych narzędzi Starosty Bielskiego oraz PZZK podczas działań w przypadkach występowania powodzi na skalę wymagającą koordynacji akcji ratowniczej i zaangażowania w nią sił i środków szczebla powiatowego i ponad powiatowego.

VI. Monitorowanie zagrożenia powodziowego.

Rolę państwowej służby hydrologicznej i meteorologicznej w zakresie osłony społeczeństwa oraz gospodarki pełni Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) poprzez analizę bieżącego stanu atmosfery i hydrosfery oraz opracowywanie i rozpowszechnianie biuletynów, komunikatów, ostrzeżeń i prognoz. IMGW poprzez swoje Biura Prognoz Hydrologicznych i Meteorologicznych współpracują w zakresie

osłony z organami administracji państwowej, strukturami antykrzysowymi, mediami i innymi odbiorcami zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym.

W warunkach powiatu bielskiego informacje dotyczące osłony hydrologiczno – meteorologicznej, a w tym oceny zagrożenia powodziowego IMGW przekazuje system monitoringu poprzez oddziały w Katowicach (dla terenu zlewni rzeki Wisły) oraz w Krakowie (dla terenu zlewni rzeki Soły). Uzupełnieniem ww. danych są także wyniki meteorologiczne stacji IMGW w Bielsku-Białej Aleksandrowicach.

VII. Zasady ogłaszania pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego.

W zależności od potwierdzonego stopnia zagrożenia powodziowego spowodowanego podwyższonymi poziomami wód w rzekach lub trwającymi i przewidywanymi niekorzystnymi prognozami atmosferycznymi mogą być wprowadzane stany pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego na wyznaczonym zagrożonym terenie. Stany takie mogą wprowadzić:

- Wójt, Burmistrz – na terenie gminy, miasta;
- Starosta Bielski – na terenie powiatu bielskiego lub jego części;
- Wojewoda Śląski – na terenie województwa śląskiego lub jego części.

W okresie wprowadzonego pogotowia przeciwpowodziowego podejmowane są działania:

- sprawdzenie systemów łączności,
- wyznaczone zostają dyżury osób decyzyjnych,
- sprawdzenie stanów magazynów przeciwpowodziowych,
- sprawdzenie stanów urządzeń przeciwpowodziowych,
- uruchomiony zostaje monitoring newralgicznych miejsc,
- służby ratownicze podwyższają stan swojej gotowości.

W okresie wprowadzonego alarmu przeciwpowodziowego na terenach zagrożonych wójtowie, burmistrzowie, kierownicy służb, inspekcji i straży oraz zespoły zarządzania kryzysowego podejmują niezbędne przewidziane prawem czynności organizacyjne i techniczne dla zminimalizowania zagrożenia dla życia, zdrowia zagrożonej ludności, inwentarza oraz infrastruktury materialnej. W uzasadnionych okolicznościach stosuje się ewakuację zagrożonej ludności, zwierząt oraz mienia. Opadnięcie wód w rzekach poniżej stanów alarmowych oraz informacje o korzystnej prognozie meteorologicznej

są podstawą do odwołania stanów pogotowia jak i alarmu przeciwpowodziowego przez osoby, które te stany na wyznaczonym terenie wprowadziły.

VIII. Stan wyposażenia w materiały i sprzęt przeciwpowodziowy zasobów magazynowych na terenie powiatu bielskiego.

Sprzęt przeciwpowodziowy przewidziany do wykorzystania w akcjach ratowniczych na terenie powiatu bielskiego zlokalizowany jest głównie w:

- jednostkach straży pożarnych – zarówno PSP jak i OSP – sprzęt głównie silnikowy i pływający;
- gminnych magazynach przeciwpowodziowych zlokalizowanych w wyznaczonych jednostkach OSP – sprzęt techniczny i ogólnie uzupełniający jak folie i różne narzędzia zabezpieczające;
- magazynach Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych zlokalizowanych w Bieruniu oraz Szopienicach – sprzęt pływający oraz rezerwy worków i osprzętu typowo przeciwpowodziowego.

W koncepcji rozwojowej Bielskiego Parku Technologicznego Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji w Kaniowie Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej uwzględnia budowę powiatowego magazynu przeciwpowodziowego jako centralnego dla powiatu ośrodka przechowywania i dystrybucji materiałów i sprzętu do wykorzystania w warunkach zagrożeń powodziowych.